

Brigády ochrany týlu v soudobé útočné operaci

(VM č. 4/63)

Podplukovník prom. práv. Antonín Vachta

Otázky organizace, úloha a místo jednotek a útvarů ochrany týlu nebyly dosud v odborném tisku podrobněji rozpracovány a publikovány (s výjimkou článků pplk. Pezla a Vejmelky).

Zkušenosti z činnosti brigády ochrany týlu v podstatě nejsou. Některé dílčí otázky procvičovaly se při velitelsko-štábních cvičeních a v dřívější době při součinnostních cvičeních s jednotkami a útvarů vojsk ministerstva vnitra. Ve studijním materiálu jsou uvedeny některé zkušenosti z činnosti obdobných jednotek a útvarů Sovětské armády v druhé světové válce. Samotný název „jednotky a útvary ochrany týlu“ může vést čtenáře k nesprávným závěrům, že tyto útvary slouží výlučně k ochraně obranným úkolům v týlu. Pplk. Vejmelka uvádí ve VM č. 4/63 pro brigády ochrany týlu tyto úkoly:

- ochrana a obrana důležitých komunikačních objektů;
- hlídkování na nepřehledných místech nebo v prostorech předpokládané činnosti záškodníků;
- ochrana nekrytého boku týlu frontu;
- ochrana hlavních prvků frontového týlu (výčet prvků viz strana 50 VM 4/63);
- ochrana letišť (nejsou-li tato obsazena);
- udržování pořádku v týlovém prostoru (podíl na pořádkové službě);
- příjem, odsun a střežení válečných zajatců;
- pomoc při odstraňování následků napadení zbraněmi hromadného ničení v týlovém prostoru frontu;
- podíl na evakuaci;
- ochrana vládních a politických činitelů při jejich pobytu v týlovém prostoru frontu;

— zabezpečení ochrany týlových velitelských stanovišť.

Uvedený výčet úkolů jednotek a útvarů ochrany týlu je jistě správný. Kromě uvedených úkolů zůstává jedním z prvořadých požadavků vytvořit v týlu takové podmínky, které by plně zabezpečovaly vedení operací a souběžně vytvářely pevný, organizovaný a bezpečný týl.

Význam pevného, organizovaného a bezpečného týlu narůstá zejména v počátečním období války a při operacích na území protivníka. Nenadáláost úderů za použití jaderných zbraní, neucelenost fronty, operační, taktické a zejména diverzní výsadky by totiž mohly vytvořit v týlu frontu (armády) nežádoucí stav, který by nepříznivě ovlivnil bojovou činnost vojsk.

Vševojskový velitel, odpovídá za veškerou bojovou činnost, tedy i bezpečnost v celém pásmu činnosti frontu (armády). Štáby těchto svazů rozpracovávají opatření, zabezpečující bojovou činnost i bezpečnost v určitém pásmu činnosti. Úzká součinnost jednotek a útvarů ochrany týlu, jakož i způsob plnění úkolů vyžadují, aby tyto speciální jednotky byly podřízeny vševojskovému veliteli. Zvláště výrazně vystupuje tento požadavek při útočné operaci a při operacích na území protivníka. Právě v těchto případech bude činnost jednotek a útvarů ochrany týlu, mnohostranná s hlavními úkoly politického a vojsko-bezpečnostního charakteru.

I když mnohostranná bojová činnost jednotek a útvarů ochrany týlu nedovolí vyčerpat všechny jejich úkoly, bude vhodné doplnit alespoň v obecných rysech některé z nich:

1. Zajistit členy a funkcionáře reakčních organizací na území protivníka, jakož i závadný písemný materiál.

2. Zajišťovat pořádek a plynulou práci úřadů, útavů a podniků, umístěných v týlu, v součinnosti s orgány správy obsazeného území.

3. Organizovat a bojovat proti šířitelům nepřátelské propagandy.

4. Organizovat pomoc pokrokovým silám (organizacím) na území protivníka při ustanovení prozatímních orgánů státní správy.

5. Boj s banditismem všeho druhu.

Stručně k jednotlivým úkolům:

ad 1) Jednotky a útvarů ochrany týlu bezprostředně zajišťují při postupu na území protivníka ty orgány, které by mohly nepříznivě ovlivnit vývoj v obsazeném území.

Zvláštní význam má zejména písemná dokumentace politických a správních organizací. Tyto materiály zpravidla navazují na další organizace v dosud neobsazeném území a přispívají cílevědomě k zajišťování jak funkcionářů, tak důležitých písemností.

Bez povšimnutí nemohou zůstat ani vojenské a polovojenské organizace, sklady zbraní a výcvikových pomůcek. Zajišťují se proto, aby tento materiál nemohl být zneužit. V uvedených případech jde o bezprostřední činnost těch jednotek a útvarů ochrany týlu, které postupují v útočné operaci svými operativně pátracími skupinami bezprostředně za bojujícími svazky armády. Činnost operativně pátracích skupin a jednotek týlu má v těchto případech preventivní ráz. Rozhodnou činností připravují podklady pro činnost zvláštních orgánů, pověřených zabezpečením správy obsazeného území.

ad 2) Jednotky a útvarů ochrany týlu zabezpečují plynulý provoz těch podniků a zařízení, které slouží k uspokojování potřeb bojujících vojsk i civilního obyvatelstva a ve spolupráci s prozatímními orgány správy obsazeného území postupnou konsolidací v zásobování a dopravě.

V podnicích pro válečnou výrobu se zajišťuje výrobní a ostatní dokumentace a nařizuje se soupis veškerého materiálu.

Zanechaný majetek značné hodnoty střeží hlídky jednotek ochrany týlu. K ochraně uměleckých a jiných památek se využívá především pokrokově smýšlejšího obyvatelstva.

Jednotky a útvarů ochrany týlu nezasahují do dosavadní organizační struktury orgánů státní správy na obsazeném území. Nařízení zabezpečující veřejný pořádek, pracovní dobu a další opatření sta-

noví příslušný orgán pověřený správou obsazeného území.

ad 3) V pásmu činnosti jednotek a útvarů ochrany týlu může docházet k různým projevům nepřátelství formou trestných činů různých skutkových podstat. Hlídky ve městech a větších obcích kontrolují vývěsné tabule za pomoci pokrokově smýšlejšího obyvatelstva. Hlídky i operativně pátrací skupiny zajišťují původce a pachatele trestných činů, které předávají k dalšímu řízení příslušným orgánům.

ad 4) Jedním z hlavních úkolů jednotek a útvarů ochrany týlu při zabezpečování režimních opatření je podpora pokrokových organizací při rozvíjení činnosti, týkající se hospodářského, kulturního a veřejného života.

Do samosprávných orgánů se vybírají především občané, kteří mají plnou podporu pokrokově smýšlejšího obyvatelstva. Hlavní úsilí těchto orgánů musí být v zabezpečování požadavků bojujících armád, zásobování a zdravotnické péči o civilní obyvatelstvo. Z řídicích orgánů a funkcí se rázně odstraňují na všech úsecích veřejného a hospodářského života instituce a osoby, které jsou svým postojem reakční a přímo se podílely na boji proti pokrokovým silám.

ad 5) Podmínky přífrontového života mohou vytvářet široké možnosti vzniku a působení různých nepřátelských, reakčních zaměřených a deklarovatých živlů, směřujících k záškodnické činnosti a banditismu.

Tyto živly mohou jednotlivci nebo ozbrojenými skupinami narušovat režimní opatření a rozkrádat soukromý i veřejný majetek.

Boj proti banditismu bude jedním z důležitých režimních opatření jednotek a útvarů ochrany týlu. Proti jednotlivcům a ozbrojeným skupinám bojují podle jejich síly zejména zálohy praporů a brigády ochrany týlu, jakož i operativně pátrací skupiny.

Zadržené osoby, přistižené při trestných činech, předávají se k výkonu trestu polním nebo mimořádným soudům.

Uvedené úkoly vyžadují i zvláštní kádrové požadavky na jednotky a útvarů ochrany týlu. Velitelský sbor a političtí pracovníci musí mít nejen dobré znalosti vojensko-odborné a politické, ale i speciální. Jde zejména o znalosti organizace a výstavby orgánů státní správy, hospodářsko-politického zeměpisu a základních norem mezinárodního práva válečného.

Jednotky a útvary ochrany týlu musí dobře ovládat taktiku boje malých jednotek, být připraveny k samostatné bojové činnosti, k rychlým přesunům a zasahům do prostoru shozu nebo činnosti nepřátelských výsadek nebo do prostoru, kde vznikly nepokoje.

Speciálním úkolům musí odpovídat i organizace jednotek a útvarů ochrany týlu, která musí zabezpečit vysokou mobilitu a vybavení bojovou technikou k samostatnému boji proti výsadekům. Organizační členění těchto jednotek a útvarů může být různé a bude odpovídat konkrétní situaci a počtu vševojskových armád, které mají zabezpečovat.

Organizace uvedená v článku podplukovníka Vejmelky je jedna z možných. Stojí za úvahu, zda by nebylo účelné doplnit každou brigádu rojem vrtulníků, praporek průzkumnými motocyklovými četami (jako základ operativní pátrací skupiny) a některé střelecké čety psůvedskými družstvy s pátracími psy.

Z charakteru bojové činnosti vyplývá i bojová sestava jednotek a útvarů ochrany týlu, která musí odpovídat zámyslu operace a zabezpečovat hlavní úkoly při souběžném uzavření fronty.

Závěr

Cílem tohoto článku bylo poukázat na mnohostrannost úkolů jednotek a útvarů ochrany týlu, jejichž použití je daleko širší než ochrana týlu frontu (armády). K základním úkolům přistupuje řada dalších, které jsou specifické svým politickým a vojensko-bezpečnostním charakterem. Zabezpečení tak rozsáhlých a mnohostranných úkolů klade zvýšené nároky na pečlivou přípravu kádrů určených pro uvedené úkoly.

Tak např. bojová sestava brigád ochrany může pozostávat z:

- bojových sestav praporů učených do jednoho nebo dvou sledů;
- operativně pátracích skupin;
- zálohy.

Brigáda ochrany týlu zaujímá bojovou sestavu v jednom nebo ve dvou sledech podle šířky fronty nebo podle počtu aktivně působících diversních a jiných skupin v určeném pásmu činnosti.

Operativně pátrací skupiny se vytvářejí z přímo podřízených jednotek a z jednotek mechanizovaného praporu. Jejich úkolem je vyhledávat záškodnické skupiny a kontrolovat nařízená režimní opatření v určeném pásmu a další specifické úkoly.

Zálohu brigády ochrany týlu tvoří zpravidla mechanizovaný prapor. Používá se zejména k zesílení jednotek prvního nebo druhého sledu, k vedení operací, k zadržení jednotlivců nebo malých skupin, k vytváření dalších operativně pátracích skupin, k likvidaci nepokojů, jakož i k udržení pořádku a klidu v určeném pásmu.

Z bojové sestavy vyplývají i způsoby bojové činnosti, které jsou podrobně uvedeny v článku pplk. Vejmelky str. 48–53 VM 4/63.

Ještě k boji se ZHN nepřítel

(VM č. 1/63)

Plukovník Josef Kudrnovský

Generálmajor Vitanovský konstatuje, že se nesměle rozebíráme v problematice boje se ZHN nepřítel a že vlastní opatření mají obranný charakter. K tomuto správnému závěru dodávám, že ani s těmi obrannými opatřeními to není tak docela v pořádku, neboť se mnohdy chápou jen formálně.

Kde jsou příčiny tohoto nežádoucího stavu? Hlavní příčina je v tom:

- že v boji se ZHN nepřítel **nevidíme nedilnou součást boje o palebnou převahu** přes to, že plně uznáváme palebnou sílu raketových jaderných zbraní za rozhodující faktor v soudobé operaci;
- že v rámci boje o palebnou pře-